

Venäjän kieli tulevaisuuden avaintaitona

Viime aikojen kansainvälis-poliittiset myllerrykset puhuttavat suomalaisia. Tällaisessa tilanteessa helposti ajatellaan, ettei venäjän kielen taidolle ole tarvetta, kun talouspakotteet näyttävät jatkuvan ja poliittiset suhteet ovat jännittyneet. Toisaalta yritykset ovat huolissaan varsinkin palvelualojen työntekijöiden venäjän kielen taidosta – sitä kun ei rakenneta vuodessa eikä kahdessa, vaan pidemmän ajan kuluessa.

Kielitaito on luokiteltu kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä tulevaisuuden avaintaidoksi. Vuoden 2013 lopussa Elinkeinoelämän keskusliitto kysyi jäseniltään, minkä kielten merkitys tulee kasvamaan seuraavien vuosien aikana. Venäjän kielen osaamistarpeen arvioitiin kasvavan voimakkaimmin – jopa 70 prosenttia venäjää käyttävistä yrityksistä arvioi kielen merkityksen lisääntyvän. Venäjän kieltä käytettiin kyselyhetkellä lähes kolmanneksessa EK:n jäsenyrityksistä.

Venäjää tarvitaan jatkossa kaikilla aloilla, aivan erityisesti palvelusektorilla. Venäjätaitoiset henkilöt ovat tarpeen myös julkishallinnossa, mikäli venäjänkielisten määrä Suomessa kasvaa arvioidusti. Silloin Suomessa olisi vuonna 2020 noin 100 000 venäjänkielistä. Vaikka useimmat heistä eivät pitäisikään venäjänkielisiä palveluita välttämättöminä, on tuki omalla äidinkielellä kotoutumisen alkuvaiheessa tarpeen.

Cultura-säätiö kartoitti helmikuussa, miten venäjän kielen ja kulttuurin opiskelua ja opetusta pitäisi Suomessa kehittää. Kysely oli kohden-

nettu oppilaitoksille, venäjän kielen opettajille ja opiskelijoille sekä koululaisille. Kyselyyn vastanneista 40 % arvioi venäjän kielen opiskelun lisääntyneen oppilaitoksessaan. Puolet vastaajista arvioi venäjän kiinnostavan oppilaita paitsi opiskelu- ja työllistymismahdollisuuksien vuoksi, myös siksi, että Venäjällä mainetta saaneet suomalaiset julkisuuden henkilöt ovat lisänneet kiinnostusta venäjän kieleen ja kulttuuriin. Ville Haapasalo, KHL-jääkiekko-ottelut sekä Venäjällä pelaavat suomalaisjääkiekkoilijat ovat lisänneet poikaoppilaiden kiinnostusta venäjän kieleen.

Opiskelijamäärien lisääntyminen ei kuitenkaan tarkoita, että venäjän kielen tarjontaa olisi riittävästi. Perusopetuksessa ja lukiossa kielten tarjonta ja opiskelu ovat vähentyneet parin vuosikymmenen ajan. Myös korkeakouluissa venäjän kurssseja järjestetään säästösyistä entistä vähemmän. Eräissä korkeakouluissa kaikki halukkaat eivät mahdu peruskurssseille, ja moni kyselyyn vastannut Tampereen teknillisen yliopiston opiskelija harmittelee syventävien venäjän kielen kurssien lakkauttamista. Päinvastaisiakin esimerkkejä on – eräs korkeakouluopiskelija iloitsi siitä, että hän vihdoinkin voi opiskella venäjää, peruskoulussa kun se ei ollut mahdollista.

Aikuisopiskelijatkin kaipaavat enemmän venäjän kielen opiskelumahdollisuuksia. Kaakois-Suomessa harmitellaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö karsii rahoitusta aikuisten omaehtoisesta venäjän kielen ja kansainvälisty-

misen koulutuksesta. Tukea toivotaan avoimen yliopiston ja kansalaisopistojen venäjän opetukseen sekä suomalais-venäläisissä hankkeissa toimivien kielitaidon parantamiseen. Aikuisopiskelijat ovat kiinnostuneita kustannustehokkaista ja aikaa säästävistä verkkokursseista.

Venäjän kielen ja kulttuurin opiskelu peruskouluissa ja lukioissa on ollut vuosina 2010–2013 hienoisessa kasvussa. Vuonna 2013 venäjää opiskeli A-kielenä peruskoulun 1–6 luokilla noin kolmetuhatta oppilasta. Määrä on kaksinkertaistunut vuodesta 2010. Helsingissä lapsia ja heidän perheitään venäjän opiskelu näyttää innostavan, ja kaupunki on päättänyt vastata kysyntään lisäämällä venäjän opiskelumahdollisuuksia.

Tilastojen mukaan venäjän opiskelijoita on vähemmän 7–9 luokilla kuin alaluokilla. Tämä tarkoittanee, että viidenneltä luokalta venäjän vapaaehtoisena aloittaneet keskeyttävät opin- tonsa. Venäjää B2-kielenä eli vapaaehtoisena, yleensä peruskoulun 8. luokalta alkavana kielenä opiskelevien määrä on kuitenkin ollut pienessä kasvussa. B2-kieltä opiskeli vajaa kaksi prosenttia oppilasta.

Venäjän alkeet kiinnostavat lukiolaisia ja itsenäisesti ajattelevat nuoret ymmärtävät laajan kielitaidon edut. Opetushallituksen mukaan alle kuuden kurssin laajuisena kielenä venäjää opiskeli lähes viisi prosenttia lukion oppimäärän suorittaneista. Toisaalta viime aikoina venäjän kielen suosio vapaaehtoisena vieraana kielenä (A2-kieli) on vähentynyt selvästi esimerkiksi Lappeenrannassa. Kielten ryhmäkokojen kasvat- taminen tulee jatkossa vähentämään venäjän opiskelijaryhmiä varsinkin pienissä kouluissa.

Koululaisten opinto- ja leirikoulumatkat Venäjälle innostavat valitsemaan venäjän kurseja myös jatkossa. Matkalla koululaiset saavat tilai- suuden kokeilla puhumista aidossa ympäristössä ja tutustua ikäisiinsä. Yläkouluikäisten katsotaan olevan venäjän kielivalinnan suhteen ratkaisevas- sa asemassa, koska useimmat oppilaat jatkavat kielestä innostuttuaan opintojaan myös lukiossa. Jo muutaman vuoden opinnot hyödyttävät op- pilaita esimerkiksi kesätyöpaikkoja haettaessa.

Kielitaito on valtti ammattitaidon lisänä. On hienoa, että ammattiin opiskelevat nuoret voivat lähteä työharjoitteluun ammattiopistojen Venäjä- verkostojen (Akkuna-verkosto ja Kouvolan seu- dun ammattiopiston johtama verkosto) kautta. Verkostojen tavoitteena on kouluttaa venäjän kieltä ja kulttuuria osaavia ja tuntevia ammatti- henkilöitä elinkeinoelämän eri aloille. Kollega tapasi äskettäin Pietarin-junassa autonasenta- jaoppilaita. Miten innostuneina he olivatkaan bonganneet vanhoja Ladoja, tunnistaneet malleja ja arvuutelleet, löytyisikö niihin vielä varaosia! Lyhytkin matka voi sytyttää halun tutustua kieleen ja kulttuuriin entistä perusteellisemmin.

Venäjä on tärkeä naapurimaa suomalaisille. Meillä on pitkä yhteinen historia. Epävarma maailmanpoliittinen tilanne ei vähennä tarvetta kertoa Venäjästä ja venäläisyydestä, päinvastoin. Talous, matkailu ja ihmisten väliset ruohonjuu- ritason kontaktit ovat naapurussuhteidemme kulmakivi. Venäjällä henkilökohtaiset verkostot ovat luottamuksen perusta. Jotta voimme ymmärtää naapuriamme, on osattava kieltä ja tunnettava kulttuuria. Se avaa arkisen keskuste- ly yhteyden ja auttaa ymmärtämään tavallisten ihmisten tunnelmia, mielialoja sekä muuttuvaa maailmaa.

Venäjän kielen opiskelu oli nosteessa 2010-lu- vun alkuvuosina. Sitä kiinnostusta ei nyt kan- nattaisi hukata – sujuva kielitaito ja venäläisten toimintatapojen tuntemus ovat ehdoton plussa ja iso apu työmarkkinoilla ja kahdenvälisissä Venäjä-suhteissa.

Anna-Maria Liukko
& Irma Kettunen

Kirjoittajat ovat Cultura-säätiön johtaja ja Juhlarahaston projektipäällikkö